

OBSAH

ÚVOD	11
POPIS ROSICKO-OSLAVANSKÉHO REVÍRU	13
Územní poměry	13
Geologické poměry	14
HISTORICKÝ VÝVOJ ROSICKO-OSLAVANSKÉ PRŮMYSLOVÉ AGLOMERACE	17
Vývoj dobývání v rosicko-oslavanské pánvi	17
Počátky hornické činnosti	17
Prvé nálezy uhlí	18
Štolové a mělké dobývání v jednotlivých částech revíru	20
<i>Jižní část revíru</i>	20
<i>Nejjížnější část revíru, Oslavany-Dolina</i>	21
<i>Střední část revíru</i>	21
<i>Severní část revíru</i>	22
Přechod na hlubinné dobývání, hloubení jam na tzv. druhou hloubku	24
Rozšíření odbytu uhlí, zprovoznění uhelné dráhy a založení železáren	26
Založení velké těžební společnosti	27
Modernizace a rozmach těžby, působení Jaroslava Jičínského	28
Období 1. světové války a poválečný vývoj, konečná fúze těžebních společností	29
Prohlubování dolů, systém tzv. kaskádního těžení	30
Období 2. světové války	32
Znárodnění dolů a poválečný vývoj	33
Geologický průzkum pánve	34
Dobývání visutých uhelných zásob z minulosti	35
Generální rekonstrukce revíru	35
Útlum těžby uhlí	36
Vývoj koksárenství	37
Vývoj železniční dopravy	40
Stavba Brněnsko-rosické dráhy	40
Stavba odbočné tratě	41
Přeměna lokální dráhy na tranzitní trať	42
Českomoravská transverzální dráha	42
Místní dráha Kounice-Ivančice-Oslavany (KIOD)	43

Vývoj elektrárenství	44
Počátky elektrifikace	44
Přespolní elektrárna	45
Všeuzitečné podniky a soustavná elektrifikace	46
Znárodnění energetiky a poválečný vývoj	47
Vývoj památkové ochrany a hodnocení průmyslového dědictví	47

TECHNICKÝ A STAVEBNÍ VÝVOJ 53

Uhelné hornictví	53
Dobývací metody	53
<i>Metody povrchové těžby</i>	53
<i>Metody těžby při mělkém dolování</i>	54
<i>Metody těžby při hlubinném dolování</i>	54
<i>Metoda pilířování a zátinkování (směrné pilířování, úpadní pilířování, úpadní a směrné zátinkování)</i>	56
<i>Metoda plástového dobývání</i>	56
<i>Metoda sténování (Piňosovo sténování)</i>	56
Mechanizace dobývání	57
Ruční nářadí	57
Mechanizace dobývání	57
<i>Sbíječ kládíva</i>	57
<i>Brázdíčky</i>	58
<i>Dobývací kombajny</i>	58
Horizontální důlní doprava	58
<i>Doprava ve stólách a mělkých dolech</i>	58
<i>Doprava v porubech a přílehlých ebodbách</i>	58
<i>Kolejové tratě</i>	59
<i>Důlní doprava koňmi</i>	60
<i>Důlní lokomotivy</i>	60
Závěsná důlní doprava a pásová doprava	60
Svislá důlní doprava, těžní stroje	61
<i>Těžní rumpály</i>	61
<i>Těžní žentoury</i>	61
<i>Parní těžní stroje</i>	62
<i>Bubnové těžní stroje</i>	63
<i>Těžní stroje s třecím kotoučem, systém Koepe</i>	63
<i>Elektrické těžní stroje</i>	63

Jámové (těžní) budovy	65
Úhlový (rohový) typ těžní budovy	65
Lineární (podélný) typ těžní budovy	65
Centrální typ těžní budovy	65
Volně stojící jámové budovy	65
Těžní věže	66
Zděné těžní věže	67
Pyramidální těžní věže	68
Kozlíkové těžní věže anglického typu	68
Vzpěrové věže německého typu	71
Těžní věže s nadzemní strojovnou	71
Elektrárny	71
Tepelná elektrárna, uhelná elektrárna	71
Uhelné a vodní hospodářství	71
Kotle, kotelna	72
Turbosoustrojí, strojovna	72
Tepelná turbína	72
Alternátor / Generátor	75
Rozvodna, rozvodné soustavy, vedení VVN, VN a NN	75
Rozvodné soustavy	75
Železniční doprava	76
Výpravní budovy, staniční budovy	76
Výtopny, remízy	78
Vodárny	79
Strážní domky	80

KATALOG SPOLEČNOSTÍ A DŮLNÍCH PODNIKATELŮ 82

Bauer, Aron, Mořic Jan (Moritz Johann), Viktor	83
C. k. privilegované Innerbergske hlavní těžířstvo (K.-k. privilegierte Innerberger Hauptgewerkschaft)	84
C. k. privilegovaná Rakouská společnost státní dráhy (K.-k. privilegierte Staats – Eisenbahn – Gesellschaft), StEG / C. k. privilegovaná Rakousko- uherská společnost státní dráhy (K. u k. privilegierte österreichisch-ungarische Staats-Eisenbahn-Gesellschaft) / C. k. Rakouské státní dráhy (K.-k. österreichische Staatsbahnen), StB	84
C. k. průplavní a hornická společnost (K.-k. privilegierte Canal und Bergbau Compagnie)	85

- C. k. výhradně privilegovaná společnost Severní dráhy císaře Ferdinanda (K.-k. ausschliesslich privilegierte Kaiser Ferdinands-Nordbahn, KFNB) / C. k. privilegovaná Severní dráha císaře Ferdinanda (K.-k. privilegierte Kaiser Ferdinands-Nordbahn) / Severní dráha Ferdinandova, SDF 85
- C. k. výhradně privilegovaná Brněnsko-rosická dráha (K.-k. ausschliesslich privilegierte Brünn-Rossitzer Eisenbahn), BRE 85
- Československé státní dráhy, ČSD / Protektorátní dráhy Čech a Moravy, ČMD / České dráhy, ČD - 85
- Herring, Jan (Johann) rytíř, Jan Arnošt (Johann Ernest) 86
- Jenich, Josef 86
- Jičínský Jaroslav, Prof. Ing. Dr. Mont. h.c. 87
- Klein, František (Franz), František I., František II., František III., Vojtěch (Albert), Hubert, Bedřich (Friedrich) 88
- Küttner, Benedikt 89
- Locker, Bedřich (Friedrich), Ing. 89
- Löhner, Ferdinand 90
- Lorenzi, Alois 91
- Müller, Jan (Johann) Baptista, Anna, Antonín (Anton), Ferdinand, Jan (Johann) Daniel, Jan (Johann), František (Franz) a Theodor / Müllerovo těžírstvo 91
- Oslavanské panství 93
- Rahn, Adam, Antonín (Anton) I, Antonín (Anton) II, Jindřich I, Jindřich II 94
- Rakouská akciová společnost na dodání elektřiny (Oesterreichischen Elektrizitäts-Lieferungs-Aktien-Gesellschaft), OELAG 95
- Rakouská alpská montánní společnost (Oesterreichisch-Alpine Montangesellschaft) 95
- Riedl, František (Franz) 96
- Rittler, Ferdinand, František, Julius, Hugo 96
- Rosická báňská společnost (Rossitzer Bergbaugesellschaft), RBS 96
- Rosická báňská společnost Láska boží, a.s. 98
- Rosické elektrárny (Rossitzer Elektrizitäts-Werke), ROE / Západomoravské elektrárny, ZME / ČEZ 98
- Rosické panství 99
- Rosické těžírstvo železných hutí (Rossitzer Eisen Hütten Gewerkschaft) 99
- Rosické uhelné doly, národní podnik 100
- Těžírstvo Františka (Francisci Gewerkschaft) / Těžírstvo důl Františka (Franciska Zeche Gewerkschaft) 100

Těžířstvo Lásky Boží (Gottesliebe Gewerkschaft) / Kamenouhelný Důl Lásky Boží, a.s.	101
Těžířstvo Matky Boží (Mutter Gottes Gewerkschaft) / Boží Matka	101
Těžířstvo rytířů Baratta a spol.	101
Těžířstvo rytířů Herring a spol.	102
Těžířstvo sv. Františka / Smetana Leopold, František, Jan, Michal	102
Těžířstvo sv. Trojice / Těžířstvo Svatotrojické	102
Thomerer, Johann Augustin	103
Uhlig, Christian Gotthelf, Mariana	103
Všeobecná elektrotechnická společnost – Union (Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft-Union), AEG-Union	104

KATALOG KULTURNÍCH PAMÁTEK A KULTURNÍHO DĚDICTVÍ 105

k.ú. Brno, železnice	105
Hlavní nádraží, severní a státní, horní nádraží	105
Rosické nádraží / Rositzerbahnhof, dolní nádraží	107
k.ú. Horní Heršpice, nádraží	112
Křížení tratí	112
Výpravní budova	112
k.ú. Oslavany, Dědičná štola	115
k.ú. Oslavany, důl Kukla / Václav Nosek	116
k.ú. Oslavany, elektrárna Union / Oslavanská přespolní elektrárna / Elektrárna prosincové stávky	121
k.ú. Oslavany, Havírna / Werkhof	128
k.ú. Padochov, důl Františka	130
k.ú. Střelice, nádraží	135
k.ú. Zastávka / Boží Požehnutí, důl Herring	136
k.ú. Zastávka / Boží Požehnutí, důl Julius / Nová jáma / Juranovy závody	138
k.ú. Zastávka / Boží Požehnutí, nádraží	142
k.ú. Zastávka / Boží Požehnutí, obytné objekty	144
Amaliengrund / Stará kolonie	144
Hutnická kolonie	146
Nová kolonie	146
Martinská kolonie	146
Kasárna	149

k.ú. Zastávka, železářny Alfonsova huť / firma Strebel,
firma Polak a Hopp, firma Karel Urbanovský / Šmeralovy
závody Brno / FORM / Metalpress 148

k.ú. Zbýšov, důl Jindřich II 154

k.ú. Zbýšov, důl Na Láně / Samson / Simson 158

k.ú. Zbýšov, obytné objekty 164

Rahnova kolonie, Dolní kolonie 164

Horní kolonie 164

Dům Na Láně, Müllerova kolonie 166

Kolonie Majrov 166

k.ú. Zbýšov, železnice 166

REGISTR ÚVODNÍCH DŮLNÍCH DĚL
ROSICKO-OSLAVANSKÉHO REVÍRU 168

REGISTR ŽELEZNIČNÍCH VLEČEK
V ROSICKO-OSLAVANSKÉ PRŮMYSLOVÉ AGLOMERACI 178

REGISTR LANOVÝCH DRAH
V ROSICKO-OSLAVANSKÉ
PRŮMYSLOVÉ AGLOMERACI 180

REGISTR KOKSOVEN
V ROSICKO-OSLAVANSKÉ PRŮMYSLOVÉ AGLOMERACI 182

MAPOVÉ PŘÍLOHY REGISTRU ÚVODNÍCH DŮLNÍCH DĚL,
ŽELEZNIČNÍCH VLEČEK, LANOVÝCH DRAH A KOKSOVEN 185

LITERATURA A PRAMENY 190

Literatura 190

Prameny 194

SUMMARY 195